

# συναψίς

- 1922-2022 μνήμη της καταστροφής της Σμύρνης μέσα από ένα διήγημα
- Αντίλογος στην Αντιγόνη
- Τρία κείμενα για το λόγο και το δεξιό εγκεφαλικό πημισφαίριο
- Αυτοποίηση & αυτοαναίρεση
- Το σύστημα\_ψυχής από την πλευρά της συστημικής
- Τέχνη, κινηματογράφος και απροσδιοριστία
- Για την εργασία και πάλι & η δίκη της Φρανς Τέλεκορ
- Έλληνες ειδικευόμενοι ψυχίατροι στο Παρίσι [1970-1980]
- Στη μνήμη της παιδοψυχιάτρου Ζενεβιέβ Χαγκ
- Η σεξουαλικότητα του ανθρώπου και “γλωσσοπλαστικές ελευθεριότητες”

ISSN 1790-441266



9 771790 441663

Τριμηνιαία Επιθεώρηση Ψυχιατρικής, Νευροεπιστημών & Έπιστημών του Ανθρώπου

## [1922-2022]

- |   |   |   |
|---|---|---|
| <p>04 Ο χαμάλης απ' τη Σμύρνη Ξενοφών E. Μαιραγάνης επιχειρήματα</p> <p>06 Οι συνδέσεις της περιοχής Broca, με την ομόλογή της στο δεξιό νημασφαίριο Παρασκευή Κουρτίδου</p> <p>10 Ο ρόλος του δεξιού εγκεφαλικού νημασφαίριου στον λόγο. Οι επικοινωνιακές δυσκολίες των ασθενών με εγκεφαλικό επεισόδιο του δεξιού νημασφαίριου Δημήτρης Τσολακόπουλος</p> <p>13 Ο Λόγος στην παλάμη του χεριού μας: Από τις «δράσεις» των χεριών στις «δράσεις» της ομιλίας Γιώργος Παπαγεωργίου</p> <p>16 Αντίλογος στην Αντιγόνη ή οι ταφές των πολεμιστών στην κλασική Αθήνα Δημήτρης I. Κυρτάτας</p> | <p>18 Διαδικασία αυτοποίησης &amp; αυτοαναίρεσης Δημήτριος Γαβαλάς</p> <p>24 Το σύστημα_της_ψυχής ως ζωντανό σύστημα. Από την πλευρά της συστημικής και των βιωσίμων συστημάτων Δημήτριος Γαβαλάς</p> <p>30 Τέχνη, κινηματογράφος και απροσδιοριστία Νικόλαος Σαραφιανός</p> <p>34 Για την εργασία και πάλι Θανάσης Καράβατος επισημάνσεις</p> <p>44 Έλληνες ειδικευόμενοι ψυχίατροι στο Παρίσι την δεκαετία του 1970-80. Μια πρώτη προσέγγιση Γρηγόρης Αμπατζόγλου, Δημήτρης Πλουμπίδης ειςμνήμων</p> <p>54 Σύντομος αποχαιρετισμός στη Geneviève Haag Κορίνα Καπετανάκη, Λήδα Ρίζου</p> | <p>αναγνώσματα</p> <p>56 Μανωλόπουλος Σωτήρης: «Η πράξη της μεταβίβασης της Ελίζας Νικολοπούλου</p> <p>59 Μάριος Π. Μπέγζος: «Σύγχρονη Φυσική – Φιλοσοφία της Θρησκείας» του Δρ Κωνσταντίνου Μπούρα</p> <p>61 Γρηγόρης Αμπατζόγλου (επιμέλεια): «Άλλάζοντας χέρια. Από τον αποχωρισμό των παιδιών στην υποδοχή τους» - Βασικές επισημάνσεις σχετικά με τη φροντίδα παιδιών σε καθεστώς παιδικής προστασίας του Γρηγόρη Αμπατζόγλου</p> <p>προεκτάσεις</p> <p>66 Πολιτιστικοί καθορισμοί, πολιτισμικοί καθαρμοί Δήμος Τένιας</p> |
|---|---|---|

**Ευχαριστούμε την εταιρεία Lundbeck που χρόνια τώρα συμβάλλει στην προσπάθειά μας, καθώς και τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης για τη δική τους διαρκή συμβολή**

# Πολιτιστικοί καθορισμοί, πολιτισμικοί καθαρμοί

## Δήμος Τένιας

Οκτώβρης του 2007, Λος Άντζελες.

Καλεσμένος από τη Rita Gonzalez και τον Joseph Mosconi για ένα κύκλο αναγνώσεων και επιτελέσεων στο πλαίσιο του φεστιβάλ "La.Lit", είχα ένα επιπλέον προνόμιο λόγω της αδυναμίας μου στη σοκολάτα: ένα δείπνο στο μεξικάνικο εστιατόριο που κέρδισε το βραβείο γαστρονομίας της χρονιάς. Το μυστικό της επιτυχίας, η εξαιρετική χρήση της σοκολάτας στις μαγειρικές εξερευνήσεις του chef. Οι φίλοι, γνωρίζοντας τα προβλήματα κυκλοφορίας των αυτοκινήτων στην πόλη των Αγγέλων, επέλεξαν την ώρα και τη διαδρομή ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο χρόνος της οδήγησης, όντας βέβαια σε συνεχή ακρόαση με το ραδιόφωνο που έδινε οδηγίες στους ταξιδιώτες των λεωφόρων και των αυτοκινητόδρομων. Το εστιατόριο δεν επεδείκνυε ατμόσφαιρα «πολυτελείας» και «εκζήτησης», ήταν αφοπλιστικά απλό. Το αφεντικό, ένας «γεμάτος», ψηλός και υπερήφανος μεξικανός, ήρθε σχεδόν αθόρυβα για να παρουσιάσει τις προτάσεις της μέρας. Μετά τη συζήτηση στα ισπανικά, οι φίλοι με παρουσίασαν με κάποια υπερηφάνεια, λέγοντας ότι ερχόμουν από πολύ μακριά, από την Αθήνα, και ότι επιθυμούσα διακαώς να δοκιμάσω τις εκπληκτικές του δημιουργίες. Το πρόσωπο του φωτίστηκε, το σώμα του φούσκωσε και, με θέρμη και ένταση, είπε μερικές φορές τη λέξη: «μαλάκας», «μαλάκας». Στη συνέχεια διευκρίνισε ότι πέρασε εφτά χρόνια της ζωής του στη Νέα Υόρκη και δούλεψε σ' ένα ελληνικό εστιατόριο, όπου έμαθε πολλά μυστικά της ελληνικής κουζίνας και κυρίως έζησε την ατμόσφαιρα των Ελληνοαμερικανών, την οποία αναπολεί με πολλή νοσταλγία. Ξαφνικά φεύγει και γυρνάει μ' ένα μπουκάλι κόκκινο κρασί στην αγκαλιά του, σα να κρατούσε ένα βρέφος, το ανοίγει και δηλώνει πασίχαρος ότι είναι προσφορά του μα-

γαζιού στη θύμηση της ελληνικής του εμπειρίας. Επιπλέον, μου χαρίζει το τιρμπουσόν ως ενθύμιο-ίχνος της επίσκεψής μου στο διάσημο πια εστιατόριό του. Οι φίλοι έχουν μείνει άφωνοι και ρωτούν με ενδιαφέρον τι ήταν αυτή η «μαγική» λέξη: «μαλάκας», που προκάλεσε την τελετή ευγνωμοσύνης. Το ερώτημα εύλογο, πώς όμως να το απαντήσει κανείς; Με ποια «επιστημολογική προσποτική»; Με ποια διανοητική στάση; Πάντως τα εδέσματα με συστατικό τη σοκολάτα ήταν πράγματι θεσπέσια, άξιζε η περιπετειώδης διαδρομή στους άγριους αυτοκινητόδρομους του Λος Άντζελες.

Οκτώβρης του 2014, Linares, Monterey στο βόρειο Μεξικό, κοντά στα σύνορα με τις ΗΠΑ, περιοχή του El Paso.

Ο διοργανωτής του Φεστιβάλ Λογοτεχνίας και Τεχνών που με παρέλαβε από το αεροδρόμιο της περιοχής, με πληροφόρησε ότι είμαι από τους πρώτους προσκεκλημένους που έφτασε και ότι σε λίγο θα συναντήσω έναν Αμερικανό ποιητή, Πορτορικανής καταγωγής, τον Louis Cotte Vasallo, που τώρα ζει στο Μεξικό και μάλιστα μόλις τελείωσε την επαγγελματική του καριέρα ως αστυνομικός.

Παρ' όλη την κούραση των είκοσι και πλέον ωρών αεροπορικού ταξιδιού και των επτά ωρών αναμονής σε δύο διαφορετικά αεροδρόμια, πιλοτροφία μου κίνησε το ενδιαφέρον. Βέβαια γνώριζα τον ποιητή Charles Pennéquin, που ήταν κι αυτός αστυνομικός, αλλά τώρα πλέον είναι δυναμικός πειραματικός ποιητής στη Γαλλία. Η εικόνα που σχημάτισα για αυτόν στο μυαλό μου, έβγαινε από κάποια ταινία των αδελφών Coen ή του Jim Jarmusch. Όταν φτάσαμε στο ξενοδοχείο, στην είσοδο συναντήσαμε τον Πορτορικανό ποιητή. Σωματώδης, με αργές κινήσεις, γυαλιά μοτοσικλετιστή, βαριά φωνή και με προδιάθεση ήρεμης

επικοινωνίας μου φωνάζει: «μαλάκας», «μαλάκας», μάλιστα με προφορά του αμερικάνικου νότου. Δεν προλαβαίνω να αρθρώσω κάποια απάντηση, αυτός συνεχίζει αμέσως εξηγώντας μου ότι ήταν αστυνομικός, δεσμοφύλακας και φύλακας των συνόρων, ότι τα καθήκοντα από τα επαγγέλματα αυτά είναι πολλαπλά και εξαιρετικά απαιτητικά για τη διαχείριση ανθρωπίνων σχέσεων κι' αυτός είχε τελειώσει όλες τις αντίστοιχες σχολές, αλλά προτιμούσε να έχει τίμιες και συμπονετικές σχέσεις με τους ανθρώπους που έπρεπε να xειρίστεί. Όταν συναντούσε Έλληνες φυλακισμένους, παραβάτες αλλά κυρίως παράνομους μετανάστες, που τους οδηγούσε στα σύνορα για την υποχρεωτική τους επιστροφή στην Ελλάδα, χρησιμοποιούσε πάντα την έκφραση «μαλάκας», για λόγους ανθρωπιστικούς. Μεταξύ τρυφερότητας και ποιητικής ευαισθησίας, η λέξη «μαλάκας» του επέτρεπε να εκπληρώνει τα καθήκοντά του με τον πιο επιτυχή τρόπο. Του υποσχέθηκα να σχολίασω τα λεγόμενα του όταν θα είχα σωματικές και διανοπτικές δυνάμεις καθώς το jet lag μ' είχε ισοπεδώσει.

*Χειμώνας του 1975, στο College de France.*

Ο Μισέλ Φουκώ αναλύει την τεχνολογία επιτήρησης των νεαρών αγοριών, για να αποφύγουν τον αυνανισμό στα Ιδρύματα του 17ου – 18ου αιώνα. Οι περιγραφές του ήταν αναλυτικές και ο οίστρος του πάντα υψηλός. Ξαφνικά σταματάει την ομιλία του, γυρίζει το κεφάλι του προς τα πίσω, απευθύνεται στην προτομή του Henri Bergson και ζητάει κατανόηση για την πιθανή ενόχληση και την έλλειψη σεβασμού στο «πρόσωπό» του. Ξαναστρέφει το βλέμμα του προς το πυκνό ακροατήριο και συνεχίζει την πλήρη παρουσίαση των φαντασιώσεων για τον αυνανισμό στους προηγούμενους αιώνες, Παράλληλα αναλύει πώς μια κοινωνία μπορεί να κτίζει ένα οπλοστάσιο ίδεων και πρακτικών, γύρω από μια παρεξήγηση σχετικά με τη σεξουαλική συμπεριφορά του ανθρωπίνου είδους.

#### Απόπειρες κατανόησης

Είναι γνωστό ότι η λέξη «σεξ» είναι η πιο διαδεδομένη λέξη στο διαδίκτυο. Ίσως η λέξη «μαλάκας» να είναι η πιο διαδεδομένη λέξη στην προφορική επικοινωνία των νεοελλήνων. Ιδιαίτερα τα νεαρά αγόρια και κορίτσια τη χρησιμοποιούν με μεγάλη συχνότητα, σε διαφορετικές καταστάσεις και με πολλαπλούς τρόπους εκφοράς. Στο πνεύμα μιας Κοινωνικής Γλωσσολογίας θα ήταν σκόπιμο να γίνει μια ταξινομική έρευνα προκειμένου να στοιχειοθετήσει το πλαίσιο και της λεπτομέρειες χρήσης της λέξης. Το ζήτημα είναι γιατί η λέξη αυτή έγινε και παραμένει τόσο δημοφιλής; Ποιοι είναι οι λόγοι, που συλλογικά και ασυνείδητα, οι Έλληνες χρησιμοποιούν

ούν αυτή τη λέξη μ' ένα τρόπο σχεδόν επιτελεστικό;<sup>1</sup> Ποιες είναι οι ευρύτερες κοινωνικο-πολιτιστικές παράμετροι που καθορίζουν αυτό το φαινόμενο; (Φαινόμενο αναμφίβολα έλασσον αλλά εύγλωττο για την πολιτιστική υπόσταση των κατοίκων του πλανήτη που διεκδικούν καταγωγή από τους αρχαίους Έλληνες). Είναι σαφές ότι μια εκτεταμένη εμπειρική έρευνα θα μπορούσε να δώσει την υφή και τις παραλλαγές αυτής της γλωσσικής πρακτικής, καθώς και πιθανές εξηγήσεις για την πολιτιστική της εμβέλεια και την κοινωνική της δυναμική. Ωστόσο, θα ήταν δυνατόν να διατυπωθούν, μια σειρά από προκαταρκτικές υποθέσεις ως προς τη φύση του φαινομένου.

**1η Υπόθεση. Διαχρονικός προκαθορισμός.** Η προσέγγιση αυτή θα κινητοποιούσε τις πιθανές πολιτισμικές διασυνδέσεις με το πρόσφατο φαινόμενο της υπερχρήσης, της λέξης: «μαλάκας». Πιο συγκεκριμένα τίθεται το ερώτημα αν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν αιτιατές σχέσεις ανάμεσα στους τρόπους, που οι αρχαίοι πολιτισμοί, Ελληνικός, Αιγυπτιακός, Εβραϊκός, ο Χριστιανικός, και η Ευρωπαϊκή παράδοση μετά το Διαφωτισμό, έχουν επηρεάσει την κατάχρηση της προαναφερόμενης λέξης. Κάθε πολιτισμική ροή xειρίζεται το θέμα με διαφορετικό τρόπο. Το βιβλίο του Thomas W. Laqueur<sup>2</sup> δίνει ένα πανόραμα των υποστάσεων της κατά μόνας διέγερσης. Για τους αρχαίους Αιγύπτιους π.χ. η θεώρηση της ήταν εξαιρετικά θετική, εξάλλου η υπερχείλιση του Νείλου σχετίζοταν με τον αυνανισμό των θεών. Η Εβραϊκή μυθολογία αναφέρει την αφήγηση για τον Αυνάν με τον οποίο σχετίζεται και η συμβατική κατονομασία της κατά μόνας ηδονής. Ο Χριστιανισμός τον θεώρησε ως αμαρτία, τέλος, πολλοί «γιατροί» μέχρι και τον 19ο αιώνα υποστήριζαν λανθασμένα ότι ο αυνανισμός αποτελεί εκφυλιστική νόσο. Για τους αρχαίους Έλληνες, η λέξη «μαλακία» αναφέρεται στη μαλθακότητα, την ανανδρία, την ψυχική εξασθένηση, και την εκθήλυνση. Η σεξουαλική της διάσταση εστιάζεται σε ειδικές καταστάσεις, όπως, η κωμωδία στο θέατρο ή σε αναφορές στους φαύνους και τους σάτυρους. Στη μυθολογία υπάρχουν οι αναφορές στον Ερμή που δίδαξε στον Πάνα και αυτός στους βοσκούς, τη μοναχική αυτή πρακτική. Η σχέση Ηραίστου και Αθηνάς και το χαμένο σπέρμα του θεού ύστερα από αποτυχημένη απόπειρα βιασμού, που εντέλει οδήγησε στη γέννηση του «αμήτωρος» Εριχθόνιου και της πόλης των Αθηναίων. Δηλαδή για τους αρχαίους Έλληνες εντέλει, υπάρχει μια ουδέτερη αποδοχή της κατάστασης, οπωδήποτε μια μυθολογική ένταξη και, σίγουρα, μια διασύνδεση με την κοινωνική – πολιτιστική υπόσταση των ανδρών και γυναικών (αρσενικό/θηλυκό, ευπατρίδης/δούλος, πρότυπα ζωής/συνθήκες εξαίρεσης).

Είναι όμως εξαιρετικά δύσκολο να βρεθεί μια διαχρονική αιτιοκρατική επιφρούρη από τις πολιτισμικές συμβάσεις

<sup>1</sup> Όταν για μια περίοδο είμαι μακριά από το ελληνικό σύμπαν και, ξαφνικά, επανέρχομαι σ' αυτό (π.χ. τη στιγμή επιβίβασης των επιθατών σε μια πτήση από το εξωτερικό) η πιο συχνή λέξη που ακούγεται, είναι «μαλάκας» και το

βρίσκω πολιτιστικά οικείο, αλλά ταυτόχρονά και απογοητευτικό.

<sup>2</sup> Thomas W. Laqueur, «Οι κατά μόνας ηδονές», εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 2006. (Πολιτισμική ιστορία του Αυνανισμού).

του τότε με το σήμερα, καθώς οι γνώμονες της συλλογικής και της ατομικής ζωής έχουν μεταβληθεί ριζικά. Με μια άλλη έκφραση, είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς ότι κάποιο στοιχείο από τον αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό καθοδηγεί και εμπνέει τη σημερινή χρήση της πάνδημης λέξης. Μια τέτοια δυνατότητα θα χαροποιούσε αφάνταστα τον μελετητή των φαλλικών τελετών Θάνο Μούρραν-Βελλούδι στο όνομα της πολιτιστικής συνέχειας. Παρ' όλα αυτά παραμένει ανοιχτό το ζήτημα πως, από τη διατύπωση «φιλοκαλούμε τε γαρ μετ' ευτελείας και φιλοσοφούμε ἀνευ μαλακίας» των αρχαίων Αθηναίων, οι σύγχρονοι/Έλληνες/ίδες κράτησαν την λέξη «μαλακία» και της έδωσαν ένα άλλο περιεχόμενο και τόσες ιδιότυπες νοηματοδοτήσεις ώστε να γίνει ακόμη και γλωσσικό λάβαρο στον διεθνή ορίζοντα. Αν οι Αθηναίοι αγαπούσαν το ωραίο και τους άρεσε να μένουν απλοί, αν αγαπούσαν τη θεωρία χωρίς να πάνουν να είναι δραστήριοι, είναι εξαιρετικά ριψοκίνδυνο να εφαρμόσουμε αυτόν τον πολιτιστικό γνώμονα για να γίνει κατανοητή η περίπτωση των Νεοελλήνων και ειδικότερα στην πρακτική του αυνανισμού.

**2η Υπόθεση με πέντε υπο-εκδοχές.** Συγχρονικός προκαθορισμός. Ο πληθωρισμός κειμένων, βιβλίων, εικόνων, πορνογραφικών βίντεο για κάθε έκφανση της σεξουαλικής ζωής, έχουν αποδραματοποιήσει το ζήτημα της σεξουαλικότητας. Από τα Πανεπιστήμια μέχρι τα Κέντρα Σεξουαλικής Εκπαίδευσης, από τη βιομηχανία του σεξ μέχρι την πιο συστηματική έρευνα, όποιος θα ήθελε να έχει ενημέρωση και πληροφόρηση για το θέμα θα την αποκτούσε με ευκολία και ταχύτητα. Για παράδειγμα, οι δύο πηγές (σημειώσεις 1 και 2) αποτελούν μια εισαγωγή στην αναζήτηση μιας πρώτης στοιχειώδους ενημέρωσης και πιο συστηματικής ανάλυσης, αντίστοιχα. Σ' αυτό το πνεύμα, είναι δυνατόν να διατυπωθεί ότι η επίμονη παρουσία της λέξης στο νεοελληνικό ονοματολόγιο σχετίζεται με τις ακόλουθες επιστημονικές, νοηματικές και κοινωνικές μεταβολές και ανακατατάξεις

- Ο αυνανισμός αναγνωρίζεται ως ένα στάδιο στην τελική διαμόρφωση των σεξουαλικών προτιμήσεων και προσανατολισμών. Θεωρείται ότι συνδέεται κατεξοχήν με τη εφιβεία, αν και έχει καταγραφεί το γεγονός ότι τα έμβρυα κατά τη διάρκεια της κύνησης, τα βρέφη, ακόμη και πολλά θηλαστικά, μαλάσσουν τα γεννητικά τους όργανα Η επίμονη αναφορά στην μοναχική ικανοποίηση του αφροδίσιου οργασμού και, κατά συνέπεια, στη φάση της εφιβείας, αποτελεί ένα είδος άρνησης από τους εκ φέροντες τη λέξη να ξεπεραστεί αυτό το στάδιο, που υποτίθεται ότι οδηγεί στην ωριμότητα του ενήλικα. Η αγκίστρωση σ' αυτό το στάδιο δικαιολογεί ακριβώς ελαφρότητα και παιγνιώδη συμπεριφορά και ίσως τη συνεχή συμπάθεια και συγχώρεση και, εν τέλει, τη χρήση της λέξης «μαλάκας». Η παραδοχή ότι «μένουμε πάντα παιδιά-αιώνιοι έφηβοι», ενισχύεται εξάλλου απ' όλο το σύστημα του μάρκετινγκ και της κατανάλωσης που καλλιεργούν την παιδικότητα και τα εύκολα παίγνια των αγορών και των

μικρο-απολαύσεων. Μια συνεχής παλινδρόμηση, προσκόλληση στην φάση του αυνανισμού λειτουργεί ως συγχωρόχαρτι για κάθε α-νόπτη, παιχνιδιάρικη και απερίσκεπτη συμπεριφορά, οπότε η υπερχρήση της λέξης «μαλάκας» (για άντρες και γυναίκες) έρχεται να την στεφανώσει νοηματικά. Σχεδόν μια άρνηση να μην προχωρήσουν οι Νεοέλληνες στην ενηλικίωση, τους βρίσκει ένα σημαίνοντα βιολετεύτικα πορευτεί.

- Η σεξουαλική ζωή ως αντικείμενο της επιστημονικής γνώσης και ως πανανθρώπινη πρακτική, θεωρείται τις τελευταίες δεκαετίες ότι στηρίζεται, πριν απ' όλα, σε πολύπλοκους βιοφυσιολογικούς μηχανισμούς, πολύπλοκους και οπωδόποτε θαυμαστούς και δεν χρειάζεται υποστήριξη συμβολικής, υπερφυσικής και «μεταφυσικής» υφής. Η ίδοντή και η ψυχική ικανοποίηση αποτελούν «αυταξίες» και επαρκούν για να θεμελιώσουν κάθε σεξουαλικότητα. Παρατηρείται δηλαδή μια απελευθέρωση από θρησκευτικές επιταγές, δεισιδαιμονίες και λανθασμένες εντυπώσεις ή διαγνώσεις. Επομένως, μια χειραφέτηση όχι μόνο από ηθικές ή ηθολογικές δεσμεύσεις αλλά και από ηθιστικούς περιορισμούς στο λεξιλόγιο είναι απόλυτα δικαιολογημένα. Έτσι ο αυνανισμός, η πιο παρεξηγημένη σεξουαλική πρακτική, γίνεται η αφορμή για την πιο απελευθερωτική χρήση ακόμη και στην γλώσσα. Η ψυχολογία και η ψυχανάλυση, για παράδειγμα προτρέπει και ωθεί τα άτομα να μιλήσουν για κάθε πτυχή του βίου τους και, με ιδιαίτερη έμφαση, για τη σεξουαλική τους ζωή, ακόμη και την πιο απόκρυφη. Η γλώσσα λύνεται και λύνει προβλήματα και γλωσσικούς κόμπους. Η λέξη εκφέρεται με τους πιο ιδιότυπους τρόπους, σε κάθε κατάσταση του ατομικού και συλλογικού βίου, με κάθε θεατρική ρωτορική εκδοχή.

- Οι Νεοέλληνες δεν έχουν και πολλούς τομείς ώστε να δείξουν ότι είναι ισότιμοι ή και ανώτεροι στη γλωσσοπλαστική δημιουργικότητα σε σύγκριση με τους Αρχαίους Έλληνες. Οι τελευταίοι δεν διέθεταν ειδική κατονομασία ή τεχνικό όρο για την πρακτική του «μοναχικού έρωτα». Χρησιμοποιούσαν μεταφορικές ή περιγραφικές εκφράσεις. Όπως δεν διέθεταν όρο αντίστοιχο με τον όρο «πολιτισμός», παρ' όλο που τους αποδίδουμε ότι έδωσαν τα φώτα του πολιτισμού. Ο όρος προτάθηκε από τον Αδαμάντιο Κοραή εδώ και δύο αιώνες περίπου. Έτσι, οι σύγχρονοι Έλληνες διεκδικούν γλωσσοπλαστική υπεροχή με τις λέξεις «μαλάκας» και «πολιτισμός» σε σχέση με τους αρχαίους προγόνους τους. Δεν είναι τυχαίο ότι και η λέξη «πολιτισμός» έχει μια ευρύτατη χρήση τα τελευταία χρόνια και ένας πληθωρισμός εκφράσεων κατακλύζει τον επικοινωνιακό ορίζοντα: «νομικός πολιτισμός», «πολιτικός πολιτισμός», «αθλητικός πολιτισμός», «γαστρονομικός πολιτισμός» κ.ά. Η υπερχρησιμοποίηση της (πρόσφατης) λέξης «πολιτισμός», σε παραλληλία με την υπερχρησιμοποίηση και τη σημασιολογική απενοχοποίηση της (άρχαίας ελληνικής) λέξης «μαλακία»,

εγγράφονται στο αέναο παιχνίδι της εφεύρεσης, αλλαγής, εξαφάνισης, επανεμφάνισης με νέο περιεχόμενο λέξεων και εκφράσεων. Αναμφίβολα, σε διαφορετικές εποχές τα μέλη μιας κοινωνίας ή κοινότητας διαλέγουν λέξεις, τις καθιερώνουν με την υπερβολική χρήση τους και τις εντάσσουν σ' ένα πνεύμα του συρμού, της μόδας, ωστόσο, παραμένει πολιτιστικά ενδιαφέρον ότι επικράτησε στην Ελλάδα και στα τέλη του 20ου αιώνα η λέξη «μαλάκας».

- Ο Άγγλος πρεσβευτής στην Ελλάδα Sir Reginald Leeper (1943-6), γράφει στα απομνημονεύματά του ότι οι Νεοέλληνες είναι άριστοι στην κοροϊδευτική ειρωνεία. Η απόδοση αυτής της δεξιότητας μπορεί να γίνει κατανοητή με το ότι οι Νεοέλληνες διαθέτουν ένα είδος λαϊκής ποιητικής – συλλογικής ικανότητας να αντιλαμβάνονται την κωμική και αυθαίρετη διάσταση της πραγματικότητας, ιδιαίτερα της πολιτικής, που με μια οικονομία στην έκφραση και με μια ευθυβολία στην διάγνωση, μπορούν να μορφοποιήσουν μια ριψοκίνδυνη ή ρωμαλέα εκδοχή της εκάστοτε κατάστασης. Αν αυτή η αρετή ενυπάρχει στους κατοίκους του Ελλαδικού χώρου, τότε η γενικευμένη χρήση της λέξης «μαλάκας» χωρίς χυδαίες συμπαραδολώσεις, μπορεί να θεωρηθεί ως μια συλλογική επιτέλεση, ικανής να οδηγήσει σε συλλογικό αυτοσαρκασμό και σε συνεχή αυτοειρωνική συνειδητοποίηση. Όπως η «μαλακία» είναι μια ασήμαντη και «σπάταλη» στιγμή που, ωστόσο, δεν στερείται κάποιας λειτουργικότητας, έτσι κι η χρήση της λέξης «μαλάκας» λειτουργεί πιθανόν ως αφορμή να μορφοποιηθεί η ασημανότητα που δεν στερείται λειτουργικότητας, ενός καθαρμού, οπωσδήποτε μικρής κλίμακας, αλλά πάντως καθαρού.
- Η ψυχίατρος Δρ. Marianne Henich, στη διατριβή της για τις «βρισιές», διεπίστωσε ότι ορισμένοι αφασικοί με τη χειροτέρευση της ψυχικής τους ασθένειας έχουν την ικανότητα ομιλίας και στο τέλος τους εκφέρουν μόνο βρισιές και μάλιστα αποκλειστικά στην μητρική τους γλώσσα – στις περιπτώσεις που γνώριζαν περισσότερες γλώσσες. Η διαπί-

στωση αυτή οδηγεί σε μια τελευταία υποψία, μήπως υπάρχει μια αναλογία στην χρήση της λέξης «μαλάκας». Είναι σαφές ότι εδώ δεν πρόκειται για ατομική απώλεια της γλωσσικής ικανότητας και το ζήτημα δεν άπτεται της συλλογικής παθολογίας, αλλά για το φτώχεμα της γλώσσας λόγω της ομοιογενοποίησής της, μέσω των ΜΜΕ, της απλούστευσης της χρήσης της, μέσω των ψηφιακών μέσων (κοινωνικών και μη) και των ασφυκτικού έλεγχο των συμβολικών διεργασιών από τις νέες τεχνολογίες εξουσίας. Οι Νεοέλληνες μέσα σ' αυτήν την βίαιη απλοποίηση της γλώσσας στο όνομα της ταχύτητας και αποτελεσματικότητας, εκφέρουν τη λέξη που συνδέεται με το σώμα τους και μ' ένα ενδιάμεσο, μεταβατικό στάδιο της σεξουαλικότητας τους.

Η διατύπωση της δεύτερης υπόθεσης με τις πέντε επιμέρους υπο- υποθέσεις, γίνεται στο όνομα της συγχρονίας και θέλει να συνδέει την πληθωριστική χρήση της λέξης «μαλάκας» με τις πιο πρόσφατες ανακατατάξεις στην νεοελληνική κοινωνική ζωή. Στην ουσία οι πέντε εκδοχές της δεύτερης υπόθεσης συνιστούν μια προβληματική, ένα πρώτο πλαίσιο διεργώσης σε αναζήτηση εμπειρικών δεδομένων για την επαλήθευσή τους ή μη.

Στο αιώνιο παιχνίδι των (κατ)ονομασιών, των νοηματοδοτήσεων των λέξεων, των αυτό- ή έτερο/αυτό/προσδιορισμών, συχνά ορισμένες επιλογές λειτουργούν ως ένα πολιτιστικό λιπαντικό, καθώς επιτρέπουν στα ανθρώπινα όντα να διαπραγματεύονται τους δεσμούς τους και τους τρόπους συνύπαρξης στη μικροκλίμακα του χρόνου και τόπου. Οι Νεοέλληνες επιμένουν στην εκφορά της λέξης «μαλάκας», άσχετα αν παλινδρομούν σε μια φάση της σεξουαλικής τους ζωής, μεταξύ απελπισίας και εξέγερσης, μεταξύ ειρωνείας και αυταρέσκειας. Εξάλλου οι έρευνες δείχνουν ότι οι ενήλικες στην πλειοψηφία τους (οι γυναίκες λιγότερο από τους άντρες) επιλέγουν και τη σεξουαλική πρακτική του αυνανισμού με όλο και λιγότερες ενοχές. Οι Έλληνες/ίδες ακολουθούν τις διεθνείς τάσεις μόνο που προσθέτουν και μια στοματική - λεκτική απόχρωση και απόλαυση.

## /σύνάψεις

Σειρά επιστημονικών εκδόσεων

 Κοινός Τόπος

Ψυχιατρική, Νευροεπιστημονή  
& Επιστήμην του Ανθρώπου.  
Επαρεία Ιστορικών, Επιστημονικών  
& Φιλοσοφικών Μελετών

Η Ψυχοδυναμική Ψυχοθεραπεία Μακράς Διάρκειας του Ψυχαναλυτή Γκλεν Γκάμπαρντ απευθύνεται σε κάθε επαγγελματία ψυχικής υγείας που θέλει να αποκτήσει τις βασικές Ψυχοθεραπευτικές γνώσεις μέσα από ένα ευαίσθητο και παιδαγωγικά άριτο Εγχειρίδιο. Είναι, όμως, και ένα ιδιαίτερα πολύτιμο εργαλείο για τους νέους γιατρούς, ψυχίατρους και ψυχολόγους στους οποίους παρέχεται τις απαραίτητες γνώσεις που ένας κλινικός χρειάζεται, για να κατανοεί και να χειρίζεται συνήθειες καταστάσεις της τρέχουσας ψυχοθεραπευτικής σχέσης με ψυχικά ασθενείς. Εφοδιάζει δηλαδή τον εκπαιδευόμενο με την αναγκαία «Ψυχοθεραπευτική στάση» είτε είναι είτε όχι υποψήφιος ψυχαναλυτής.

ZHTHSTE TO STA BIBLIOPOLEIA

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ • ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΕΣ: 210 38 39 020